

Orientacja, informacja i doradztwo zawodowe w szkole gimnazjalnej

Jolanta Ochab

– uwarunkowania umocowania w polskim prawie oświatowym orientacji,
informacji i doradztwa zawodowego

Zmieniające się obecnie wymagania rynku pracy, zjawisko bezrobocia oraz niepewność osób pracujących, dotycząca dalszej przyszłości zawodowej, nakładają na resort oświaty zobowiązanie przygotowania młodzieży w systemie szkolnym do radzenia sobie w zaistniałej złożonej rzeczywistości, do radzenia sobie w życiu dorosłym.

Ważnym aspektem tego przygotowania jest udzielanie uczniom pomocy w planowaniu własnej kariery edukacyjnej i zawodowej.

Gimnazjum skupia młodzież w trudnej fazie rozwojowej. Jest to czas burzliwego przechodzenia od dzieciństwa do dorosłości. Podejmowanie ważnych życiowych decyzji w tym okresie nie jest więc sprawą łatwą i prostą.

Ze względu na sytuację na rynku pracy oraz właściwości rozwojowe młodzieży, orientację i doradztwo zawodowe, jako przygotowanie uczniów do samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych uznano za ważną sprawę (w założeniach reformy systemu edukacji rozpoczętej 1 września 1999 roku). Przygotowanie to powinno być integralną częścią procesu wychowawczego szkół. Według założeń programowych reformy systemu

edukacyjnego, to właśnie w gimnazjum orientacja, informacja i doradztwo zawodowe powinno uzyskać stałe miejsce w programach kształcenia i wychowania, przybrać intensywny charakter. Decyzja dotycząca wyboru dalszej drogi edukacyjnej ma bardzo duży wpływ na możliwość uzyskania w przyszłości kwalifikacji zawodowych, a tym samym na przyszłe losy zawodowe uczniów.

Przyjęte założenia reformy znalazły odzwierciedlenie w przepisach prawnych i stworzyły podstawę do działań szkół na tym obszarze (ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*, Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Przepisy te zobowiązują dyrektorów szkół do zorganizowania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 roku *w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*, Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624 z późn. zm.) oraz zajęć związanych z wyborem dalszego kierunku kształcenia, podejmowaniem decyzji edukacyjnych i zawodowych. Zadania te może realizować szkolny doradca zawodowy lub nauczyciel, wychowawca, psycholog, pedagog, posiadający przygotowanie do prowadzenia tego typu zajęć. Za-

jęcia prowadzone są w grupach odpowiednich dla liczby uczniów w klasie (rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 7 stycznia 2003 r. *w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*, Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 114; rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. *w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*, Dz. U. z 2002 r. Nr 15 poz. 142).

Należy podkreślić, że światowe standardy gwarantują uczniom dostępność i powszechność usług doradczych na terenie szkoły. Zgodnie z tą tendencją Komisja Europejska przywiązuje dużą uwagę do sprawy realizacji w szkołach doradztwa zawodowego. Traktat z Maastricht z 7 lutego 1992 r. umieszcza doradztwo zawodowe w obszarze edukacji (art.126) i wiąże je silnie z kwestiami kształcenia zawodowego oraz przygotowania do wejścia na rynek pracy (art.127). Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego, opracowane przez Komisję Europejską w 2000 roku, w punkcie 5 zawiera zalecenia dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów i studentów. Państwa Unii Europejskiej stosują te zalecenia w praktyce. Na przykład

w Danii uczniowie w wieku 14-16 lat mają rocznie 48 lekcji orientacji zawodowej, w Niemczech 13-15-letkowie korzystają z poradnictwa zawodowego 7 godzin tygodniowo, w Wielkiej Brytanii wczesna edukacja zawodowa rozpoczyna się już od 10 roku życia.

Przeitywane efekty pracy orientacyjnej, informacyjnej i doradczej

Celem programowym prowadzenia przez szkołę orientacji i doradztwa zawodowego jest uzyskanie przez uczniów dojrzałości do podejmowania samodzielnych, trafnych decyzji.

Efekty działań wychowawczych na tym polu są różnorodne.

Oto one:

- 1) **Uzyskanie przez uczniów wiedzy:**
 - a. o zawodach – o świecie pracy, zadaniach i czynnościach wykonywanych na konkretnych stanowiskach pracy, warunkach pracy, wymaganiach psychofizycznych, przeciwwskazaniach medycznych, szansach zatrudnienia,
 - b. na temat własnej osoby – uzyskanie informacji o własnych zainteresowaniach, zdolnościach, umiejętnościach, temperamencie i cechach charakteru, o stanie własnego zdrowia, uznawanych przez siebie wartościach i potrzebach, mocnych i słabych stronach,
 - c. o możliwościach kształcenia – zapoznanie ze strukturą systemu edukacyjnego, ofertą edukacyjną szkół ponadgimnazjalnych, typami szkół, kierunkami i profilami kształcenia, zasadami i kryteriami rekrutacji, programami kształcenia, zasadami egzaminowania i uzyskiwania świadectw; zdobycie wiedzy o zajęciach dodatkowych prowadzonych przez szkoły, sukcesach edukacyjnych szkół,
 - d. o tendencjach rynku pracy – poznanie aktualnej sytuacji gospo-

darczej kraju i rynku pracy, polityki firm i zasad rekrutacji, metod poszukiwania pracy; poznanie zasad przygotowywania pism aplikacyjnych i cech dobrego pracownika.

- 2) **Nabycie przez młodzież umiejętności:** organizowania, oceniania i planowania własnego uczenia się i własnej pracy, skutecznego komunikowania się, współdziałania w zespole, rozwiązywania problemów w sposób twórczy, korzystania z nowoczesnych środków gromadzenia i przetwarzania informacji, wysłuchiwanie innych i brania pod uwagę ich punktu widzenia, radzenia sobie z nietypowością i złożonością problemów, łączenia i porządkowania wiedzy, właściwej samooceny i świadomości własnego potencjału, konstruowania celów życiowych, podejmowania samodzielnych, trafnych decyzji, skonstruowania Indywidualnego Planu Działania.

- 3) **Kształowanie postaw** : motywacji do nauki, świadomości konieczności ustawicznego kształcenia się i planowania długoterminowego, szacunku do wszystkich zawodów, pracowitości i rzetelności, wytrwałości w dążeniu do realizacji celów, elastycznego dostosowywania się do zmian, samodzielności i aktywności oraz inicjatywy w działaniu.

Orientacja i doradztwo zawodowopraktyczne

Działalność wychowawcza szkoły w zakresie orientacji, informacji i doradztwa zawodowego polega na organizowaniu sytuacji wychowawczych, czyli takich form pracy z uczniami, podczas których uczniowie zdobywają wiedzę, nabywają potrzebne umiejęt-

ności, przez co następuje kształtowanie postaw uczniów, a więc wzrasta ich dojrzałość do podejmowania decyzji.

Do form pracy zalicza się:

- poradnictwo grupowe,
- poradnictwo indywidualne,
- informację edukacyjno-zawodową.

Poradnictwo grupowe

W szkole główną formą pracy grupowej jest **lekcja**. O charakterze lekcji decydują treści określone programem nauczania poszczególnych przedmiotów, wzbogacone o problematykę zawodoznawczą, a także nastawienie uczniów do podstawowych treści i przekazującego je nauczyciela. Każdy nauczyciel, realizujący prawidłowo proces nauczania swojego przedmiotu, może umożliwić uczniom zrozumienie praktycznego znaczenia przyswajania wiadomości teoretycznych i umiejętności, wpojenia właściwych nawyków. Wykorzystując materiał nauczania określony programem szkolnym, nauczyciele mogą szczególnie zapoznawać uczniów z różnymi rodzajami działalności zawodowej.

Na lekcjach języka polskiego należy uświadomić uczniom znaczenie zainteresowań i uzdolnień humanistycznych oraz możliwości wykorzystywania ich w działalności zawodowej, omawiając takie zawody, jak: dziennikarz, pisarz, krytyk filmowy, scenarzysta, reżyser, prawnik, psycholog, socjolog, politolog, historyk sztuki, historyk kultury, etnograf.

Na lekcjach matematyki nauczyciele, poprzez omówienie następujących zawodów: księgowy, statystyk, architekt, inżynier, kartograf, geodeta, konstruktor urządzeń technicznych, programista, makler giełdowy itp., powinni udzielić swoim uczniom pomocy w wyborze zawodu i szkoły,

w których wykorzystywane są uzdolnienia matematyczne.

Lekcje fizyki dają możliwości zapoznania uczniów z zawodami: mechanik maszyn i urządzeń, operator maszyn i urządzeń, kierowca, elektroenergetyk, elektronik, technik telekomunikacji, technik instrumentów muzycznych, optyk, fototechnik, inżynier maszyn i samochodów, fizyk jądrowy, biocybernetyk, informatyk.

Wykorzystując **treści programów geografii** należy scharakteryzować zawody: geologa, meteorologa, klimatologa, hydrologa, melioranta, logistyka, marynarza, nawigatora lotniczego, organizatora ruchu turystycznego, pilota wycieczek.

Na lekcjach chemii powinno się omówić zawód laboranta chemicznego, hutnika szkła, ceramika, chemika, technologa żywienia, dietetyka, farmaceuty, kosmologa, specjalisty ds. ochrony środowiska.

Realizacja programu nauczania **biologii** daje możliwość zapoznania uczniów z zawodami fryzjera, kosmetyczki, instruktora higieny, biologa, mikrobiologa, lekarza, leśnika, rolnika, genetyka, zootechnika, pielęgniarza.

Historia – to okazja do scharakteryzowania działalności zawodowej archeologa, muzealnika, antykwariusza, etnologa, archiwisty, renowatora zabytków architektury, przewodnika turystycznego, historyka sztuki, dziennikarza, prawnika.

Nauczyciele przedmiotu **sztuka** mają możliwość zapoznania uczniów z pracą scenografa, grafika, architekta wnętrz, artysty muzyka, kompozytora, artysty fotografa, operatora kamery, aktora, reżysera dźwięku, muzykologa, witrażysty, kulturoznawcy, zdobnika szkła, jubilera.

Nauczyciele **wychowania fizycznego** mogą pomóc uczniom poznać zawody instruktora sportu, menedżera sportu, trenera, sędziego sportowego, specjalisty rekreacji ruchowej, specjalisty rehabilitacji ruchowej, specjalisty odnowy biologicznej, aktora cyrkowego, kaskadera.

Wzbogacenie programów nauczania przedmiotów o treści z zakresu orientacji zawodowej pozwala uczniom zrozumieć celowość podejmowania przez nich wysiłku intelektualnego i ocenić korzyści, jakie przynosi nauka, a ponadto powoduje wzrost zainteresowań zawodowych. Nauczyciele mają możliwość prowadzenia obserwacji uczniów pod kątem ich zainteresowań, uzdolnień i życzeń zawodowych. Wykorzystanie w taki sposób procesu nauczania wszystkich przedmiotów stanowi bazę pracy orientacyjnej.

W gimnazjum szczególna rola w przekazywaniu uczniom wiedzy zawodoznawczej i przygotowaniu ich do wyboru zawodu, szkoły i pracy przypada nauczycielom wiedzy o społeczeństwie, techniki i informatyki. Ale analiza programów kształcenia w gimnazjach wykazuje, że na tym etapie edukacji szkolnej programy wszystkich przedmiotów zawierają treści z zakresu orientacji zawodowej.

W ramach przedmiotu **wiedza o społeczeństwie** wyodrębniono moduł „Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym”, którego jednym z celów jest wstępne przygotowanie uczniów do aktywności zawodowej i odnalezienia się na rynku pracy. W treściach programowych przewiduje się omówienie następujących zagadnień:

- orientacja zawodowa (lokalny i ponadlokalny rynek pracy)

- odkrywanie i rozwijanie indywidualnych kwalifikacji zawodowych; podejmowanie decyzji zawodowych
- rodzaje zawodów i umiejętności zawodowych, przykład procedur obowiązujących w ubieganiu się o pracę lub rozpoczynania działalności gospodarczej
- wybór zawodu, system poradnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego
- mobilność zawodowa jako zjawisko cywilizacyjne, rynek pracy
- problem bezrobocia; przyczyny, skutki i sposoby ich rozwiązywania.
- ubieganie się o pracę – list motywacyjny, życiorys zawodowy (CV), kwestionariusz osobowy, rozmowa kwalifikacyjna, cechy dobrego pracownika.

Efektom kształcenia przedmiotu **technika** powinno być:

- określenie i ocenianie własnych mocnych cech ujawnionych w działaniach technicznych: indywidualnych i zespołowych.

Zadaniem szkoły realizowanym przez nauczanie przedmiotu **informatyka** jest:

- wspomaganie uczniów w rozpoznawaniu własnych uzdolnień i zainteresowań w celu świadomego wyboru zawodu.

Ważna rola w przygotowaniu uczniów do wyboru szkoły, zawodu i pracy przypada **lekcjom wychowawczym**. Wychowawcy w swoich planach pracy powinni ujmować zagadnienia wychowania przez pracę i do pracy oraz problematykę zawodoznawczą, a więc treści związane z przekazem informacji o zawodach, poznawaniem predyspozycji zawodowych ucznia i kształtowaniem jego samooceny. Pomocy w realizacji

tego programu udziela wychowawcom szkolny doradca zawodowy.

Szczególne role wychowawcy w zakresie prawidłowego przygotowania uczniów do podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych ujawnia się w sytuacji, gdy w szkole nie ma zatrudnionego doradcy zawodowego i pedagoga szkolnego. Wychowawca klasy jest wtedy koordynatorem i realizatorem pracy wychowawczej w swojej klasie, a więc po uzyskaniu odpowiedniego przygotowania prowadzi także zajęcia z zakresu orientacji zawodowej.

Wspomniane rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 7 stycznia 2003 r. wskazuje **zajęcia aktywizujące** jako obowiązkową formę pracy z klasą w zakresie orientacji zawodowej. Z doświadczeń polskich pedagogów, psychologów i doradców zawodowych pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i zajmujących się od wielu lat orientacją zawodową oraz z doświadczeń doradców i nauczycieli z krajów europejskich wynika, iż najlepsze efekty pracy uzyskuje się właśnie poprzez stosowanie treningu umiejętności zamiast tradycyjnej formy lekcji zakończonej klasyczną oceną wiedzy.

Zajęcia aktywizujące przygotowujące uczniów do świadomego planowania kariery edukacyjnej i podjęcia roli zawodowej są zajęciami realizującymi treści orientacji zawodowej z zastosowaniem metod aktywizujących. Występują pod nazwą: trening umiejętności, warsztat lub cykl lekcji orientacji zawodowej.

Treningi to zaprogramowane oddziaływania grupowe, podczas których uczniowie konstruują swój plan kariery zawodowej, a następnie drogą ćwiczeń nabywają umiejętności, zbierają informacje dotyczące wybranych zawodów i sprawdzają ich

wiarygodność, by później, w rzeczywistej sytuacji, uniknąć pomyłki.

Zajęcia warsztatowe, inaczej zajęcia psychoedukacyjne, to spotkania grupowe, w trakcie których następuje uczenie się nowych, konstruktywnych zachowań oraz wymiana doświadczeń i poglądów.

Zajęcia aktywizujące prowadzi szkolny doradca zawodowy, a także – po uzyskaniu odpowiedniego przygotowania-wychowawca, nauczyciel, psycholog lub pedagog. Realizacja pracy wychowawczej szkoły ukierunkowanej na świadomy wybór zawodu odbywa się przez stosowanie, obok zajęć aktywizujących i lekcji, innych form pracy grupowej, takich jak wycieczki i spotkania zawodoznawcze.

Celem **wycieczek** jest konfrontacja informacji zawodoznawczych zdobytych przez uczniów podczas lekcji, za pośrednictwem środków masowego przekazu lub z innych źródeł, z autentyczną działalnością zawodową i realnymi warunkami pracy – konfrontacja wyobrażeń pracy zawodowej z konkretną rzeczywistością zawodową.

Spotkania zawodoznawcze z przedstawicielami różnych zawodów – absolwentami własnej szkoły, rodzicami uczniów lub innymi osobami pracującymi – to ciekawa forma podawania przykładów karier zawodowych. Takie spotkania dają uczniom możliwość dokładnego zapoznania się z wymaganiami stawianymi przez różne zawody, otrzymania kompletnych informacji na temat przydatności do omawianego zawodu i kierunku kształcenia, a także uzyskania porady ukierunkowującej decyzję szkolną i zawodową.

Efektywność pracy grupowej zależy od znajomości i umiejętności łączenia ze sobą różnych metod. Powinny one być dopasowane do celu zajęć oraz akceptowane przez uczestników. Do

metod stosowanych w poradnictwie grupowym zaliczamy: aktywność twórczą, „akwarium”, „burzę mózgów”, ćwiczenia integracyjne, debatę, demonstracje, pokazy i filmy, dyskusję grupową, dyskusję w parach, gry psychologiczne, inscenizację i odgrywanie ról, pracę w małych grupach, „przełamywanie lodów”, rozmowę w parach, studium przypadku, prezentację, wykład i miniwykład, symulację, udzielenie informacji zwrotnej.

Poradnictwo indywidualne

Poradnictwo indywidualne jest podstawową formą pracy doradcy zawodowego lub innej osoby – wychowawcy, pedagoga, psychologa szkolnego – realizującej pracę wychowawczą z zakresu orientacji zawodowej. W szkole jest to właściwie metoda wiodąca, stosowana w różnych momentach procesu poradnictwa.

Celem realizowanego w szkole poradnictwa indywidualnego jest udzielenie uczniom pomocy w określeniu zainteresowań i zdolności, wyboru i kierunku kształcenia oraz w planowaniu drogi rozwoju zawodowego. Ten rodzaj poradnictwa jest szczególnie ważny w przypadku osób młodych, znajdujących się w okresie kształtowania wartości, poszukiwania wzorców, określania ról społecznych.

Poradnictwo indywidualne zapewnia uczniom osobisty, bezpośredni kontakt z doradcą zawodowym. Podstawową zaletą porady indywidualnej jest możliwość nawiązania bliższego kontaktu doradcy z uczniem, podczas którego łatwiej zbudować relację opartą na zaufaniu.

W trakcie rozmowy doradca może precyzyjnie przeanalizować sytuację i potrzeby ucznia, dzięki czemu może pomóc rozwiązać problem, z którym zwrócił się do niego uczeń i wpłynąć

na wzrost poczucia jego własnej wartości. Poradnictwo indywidualne uczniowie cenią sobie także ze względu na umiejętności interpersonalne doradcy, które są odpowiedzią na potrzebę traktowania ich z życzliwością i akceptacją. Nie oczekują jedynie wiedzy na temat świata pracy, zawodów, szkół, rynku pracy, a wydają się być zainteresowani samym spotkaniem. Oczekują, że doradca poświęci im wystarczająco dużo czasu i uwagi. Liczą też na wysłuchanie, empatię, współdziałanie, dostępność, poufność, intymność i odpowiedzialność doradcy w procesie rozwiązywania ich problemów, nie tylko zawodowych.

Poradnictwo indywidualne może być jednorazowym spotkaniem z uczniem lub cyklem konsultacji, porad czy spotkań indywidualnych. Na prawidłowy przebieg indywidualnych kontaktów z uczniem mają wpływ zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Do czynników zewnętrznych zalicza się miejsce, czas trwania, atmosferę spotkania, postawy rodziców, nauczycieli i ich wiedzę o procesie podejmowania decyzji. Do czynników wewnętrznych zalicza się postawę ucznia, cechy oraz umiejętności doradcy zawodowego.

Cechy dobrego doradcy to: emocjonalne ciepło, umiejętność akceptacji ucznia, empatycznego zrozumienia, autentycznego zachowania. Do umiejętności doradczych należy znajomość zasad i metod poradnictwa indywidualnego.

Zasady prowadzenia rozmów to:

- nie szkodzić
- stworzyć odpowiednią atmosferę
- zachować autentyczność
- przestrzegać zasad uczciwości.

Podstawowymi metodami poradnictwa indywidualnego są: wywiad

zawodowy, rozmowa doradcza, obserwacja, metody testowe (kwestionariusze, ankiety, testy). Znajomość zasad, metod i technik jest niezbędna w pracy doradczej. Wiąże się to z faktem, iż w nowoczesnym, profesjonalnym doradztwie zawodowym jakość radzenia młodym ludziom nie wyraża się w dawaniu konkretnych porad. Polega ona przede wszystkim na oświetlaniu pola problemowego i tworzeniu klimatu, w którym młody człowiek może rozwijać się, znaleźć rozwiązanie swojego problemu oraz uświadomić sobie życiowe cele. Aktualnie poradnictwo zawodowe jest ukierunkowane na odkrywanie potencjału ucznia. Nacisk jest kładziony na samodzielność osoby radzącej się, na przyjmowanie pełnej odpowiedzialności za swoje życie. Doradca nie daje gotowych rozwiązań, ale jest osobą wspierającą i podtrzymującą, stwarzającą przestrzeń tak, aby uczeń mógł dojrzewać do samodzielnego podejmowania decyzji.

Szczególnej pomocy w formie poradnictwa indywidualnego wymagają uczniowie z problemami indywidualnymi: intelektualnymi, emocjonalnymi, adaptacyjnymi, rodzinnymi i zdrowotnymi. Tacy uczniowie już wcześniej objęci są indywidualną opieką pedagoga szkolnego, który w sytuacji wyboru zawodu przez tych uczniów ściśle współpracuje ze szkolnym doradcą zawodowym. Wspólnie udzielają uczniom pomocy w planowaniu kariery edukacyjnej i zawodowej.

W sprawach trudnych doradca zawodowy ściśle współpracuje z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, kierując tam uczniów do specjalistów: doradców zawodowych, psychologów, pedagogów, lekarzy. Poradnia w ramach realizacji zadania związanego z udzielaniem młodzieży pomocy w wyborze zawodu wykorzystuje psy-

chologiczne testy preferencji zawodowych, a szczególną opieką otacza uczniów z trzecich klas gimnazjalnych, którzy mają problemy zdrowotne.

Informacja edukacyjno-zawodowa

Każdy dokonywany przez człowieka wybór, a więc także wybór przyszłej działalności zawodowej, wymaga poznania i przeanalizowania określonego zasobu informacji.

Informacja edukacyjno-zawodowa obejmuje zbiór danych potrzebnych uczniowi przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem, dotyczących wiedzy:

- ogólnej (w tym społeczno-ekonomicznej kraju),
- o zawodach (zadania i czynności, wymagania zawodu, warunki pracy, kształcenie, instytucje kształcące, możliwości zatrudnienia i płace),
- o sobie (o własnych zainteresowaniach, uzdolnieniach, cechach charakteru i temperamentu, o stanie zdrowia).

Źródła informacji zawodowej to:

1. Materiały pisane:

- czasopisma: „Victor Gimnazjalista”, „Cogito”, „Perspektywy”,
- szczegółowe monografie poszczególnych zawodów (Informator o zawodach; 100 zawodów z przyszłością; Teczki Informacji o Zawodach; Przewodnik po zawodach; Zawody szkolnictwa zawodowego; Vademecum informacyjne doradcy zawodowego; Zawód z pasją; Nauka, praca, kariera),
- informacje i katalogi zawierające opisy i dane adresowe instytucji edukacyjnych,
- literatura piękna,
- ulotki i plakaty.

2. Materiały audiowizualne:
 - filmy o zawodach: www.synergia.com.pl (szybkie zakupy filmów),
 - nagrania audio, np. wywiady z przedstawicielami zawodów.
3. Komputerowe lub internetowe bazy danych:
 - programy komputerowe: www.practest.com.pl, www.progra.pl (oprogramowania komputerowe związane z doradztwem zawodowym),
 - Internet:
 - www.edu.info.pl (zawody przyszłości),
 - www.interklasa.pl (multimedialne pomoce naukowe, animacje edukacyjne, porady, scenariusze lekcji),
 - www.ohpdlaszkoły.pl (informacje przydatne przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych),
 - www.koweziu.edu.pl (materiały metodyczne, publikacje i szkolenia z zakresu doradztwa zawodowego),
 - www.szok.radom.pl (działanie szkolnego ośrodka kariery),
 - www.irk.pl (informacje o projektach dotyczących doradztwa zawodowego, szkolenia, konferencje, seminaria),
 - www.mazowiecka.ohp.pl (konferencje, szkolenia, materiały),
 - www.siz.pl (materiały metodyczne, publikacje, ulotki),
 - www.sdsiz.irk.pl (materiały metodyczne, wykaz literatury, konferencje),
 - www.profesor.pl (materiały, porady, możliwość umieszczenia własnego artykułu),
 - www.ploteus.net (możliwości kształcenia w Europie).

Za tworzenie bazy informacyjnej w szkole, czyli gromadzenie, aktualizację i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych, odpo-

wiedzialny jest doradca zawodowy. Do tych działań włącza uczniów na poziomie każdej klasy, w szczególności we współpracy z nauczycielem informatyki i bibliotekarzem szkolnym. Działania dotyczące gromadzenia informacji wymagają współpracy doradcy z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa: kuratorium oświaty, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, powiatowym urzędem pracy, mobilnym centrum informacji zawodowej, centrum informacji i planowania kariery zawodowej, wojewódzką komendą OHP, zakładem doskonalenia zawodowego, izbą rzemieślniczą i małej przedsiębiorczości, organizacjami zrzeszającymi pracodawców. Miejscem gromadzenia informacji jest sala przeznaczona specjalnie do tego celu, utworzona w ramach działania Szkolnego Ośrodka Kariery. W sytuacji, gdy w szkole nie ma wyodrębnionych sal na działalność orientacyjną i doradczą, takim miejscem może być gabinet doradcy, biblioteka szkolna lub pracownia klasowa.

Zgromadzone w szkole informacje zawodowe są prezentowane przez:

- kąciki informacji zawodowej – gabloty, plakaty i plansze zawierające informacje o szkołach ponadgimnazjalnych oraz zawodach. Zmieniane systematycznie materiały przyciągają uczniów zainteresowanych swoim przyszłym losem zawodowym. Kąciki takie umieszczane są w ogólnie dostępnych miejscach, by mogli z nich korzystać i uczniowie, i rodzice
- giełdy zawodów – zgromadzony materiał informacyjny uczniowie prezentują w oznaczonym dniu, miejscu i czasie swoim kolegom i rodzicom
- teczki informacji o zawodach – zgromadzone przez uczniów informacje o konkretnych zawodach, mające formę skoroszytu

lub segregatora. Zbiór teczek wykonanych pod kierunkiem doradcy, wychowawcy czy nauczyciela znacznie wzbogaca bazę informacyjną szkoły i może być prezentowany w formie wystawy.

Cechą charakterystyczną przygotowania uczniów do planowania kariery edukacyjnej i zawodowej, realizowanego w powyżej opisany sposób, jest umieszczenie treści orientacji zawodowej w programie nauczania różnych przedmiotów oraz realizowanie tego zagadnienia na różnych zajęciach, w tym – specjalnie poświęconych tej problematyce. W ten sposób powstaje wspólny front wychowawczy – wewnątrzszkolny system doradztwa – wszystkich podejmujących tę tematykę nauczycieli, którego koordynatorem jest szkolny doradca zawodowy.

Analiza powyższego materiału wskazuje, że szkoła w ciągu trzech lat pobytu uczniów w gimnazjum jest w stanie dobrze przygotować ich do wyboru szkoły, zawodu i pracy. Egzamin o charakterze sprawdzianu orientacyjnego, kończący naukę w gimnazjum, powinien określać predyspozycje uczniów i potwierdzać trafność skonstruowanego przez każdego ucznia Indywidualnego Planu Działania.

Skutki działań orientacyjnych i doradczych są zazwyczaj odległe w czasie i dlatego nie zawsze są rozumiane przez decydentów, dyrektorów szkół i nauczycieli. Należy więc podkreślać, że są działaniami z obszaru długofalowej profilaktyki bezrobocia.

Bibliografia:

1. Kozielecki J., Psychologia procesów przeddecyzyjnych, PWN, Warszawa 1969.

2. Kreft W., Pakulniewicz-Błońska S., Podręcznik Szkolnego Doradcy Zawodowego, FRPS, Warszawa 2005.
3. Lelińska K., Zarys programu rozwoju poradnictwa zawodowego, informacji oraz orientacji zawodowej w warunkach reformy systemu edukacji, MEN, Warszawa 2000.
4. Materiały i notatki z konferencji *Zawodowe drogowskazy: wsparcie dla modernizacji oferty szkół o profilu zawodowym*, Warszawa 2006.
5. Materiały szkoleniowe z kursu dotyczącego metodyki orientacji i poradnictwa zawodowego, Warszawa 2006.
6. Ministerstwo Edukacji o reformie programowej gimnazjum, Biblioteczka Reformy, Zeszyt nr 9, Warszawa 1999.
7. Paszkowska-Rogacz A., Doradztwo zawodowe w systemach krajów Unii Europejskiej, KOWE-ZiU, Warszawa 2001.
8. Przygotowanie uczniów gimnazjum do wyboru zawodu. Red. Sołtysińska G. i Woroniecka J., KOWE-ZiU, 2003.
9. Szajek S., Orientacja i poradnictwo zawodowe, PWN, Warszawa 1979.
10. Szkolny doradca zawodowy (projekt) Red. Łukaszewicz A., Sołtysińska G., KOWE-ZiU, Warszawa 2003.
11. Trzeciak W., Sołtysińska G., *Uczeń wybiera zawód*, WSiP, Warszawa 1996.

**Autorka jest pedagogiem,
doradcą zawodowym
Poradni Psychologiczno-
-Pedagogicznej w Siedlcach**

Komunikat w sprawie przechodzenia nauczycieli na wcześniejszą emeryturę w 2007 roku

Wymogu rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem z końcem roku szkolnego nie stosuje się również w przypadku rozwiązania stosunku pracy na mocy porozumienia stron.

Jak wynika z powyższego, nauczyciel chcący skorzystać z uprawnienia do wcześniejszej emerytury musi złożyć wniosek o rozwiązanie stosunku pracy najpóźniej w dniu 31 maja 2007 r. Stosunek pracy ulegnie rozwiązaniu z dniem 31 sierpnia 2007 r.

W przypadkach, gdy nauczyciel nabywa prawo do wcześniejszej emerytury w okresie od dnia 1 września do dnia 31 grudnia 2007 r., rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić na mocy porozumienia stron (zarówno w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania, jak i w przypadku nauczyciela zatrudnionego na podstawie umowy o pracę) – art. 23 ust. 4 oraz art. 27 ust. 3 Karty Nauczyciela. Termin rozwiązania stosunku pracy w takim przypadku określają strony, jednakże ze względów organizacyjnych oraz z uwagi na konieczność uzyskania porozumienia stron, celowe byłoby, aby nauczyciel nabywający uprawnienie emerytalne w okresie od dnia 1 września do dnia 31 grudnia 2007 r. odpowiednio wcześniej – w okresie przygotowywania arkusza organizacyjnego szkoły na rok szkolny 2007/2008 – poinformował dyrektora szkoły o zamiarze przejścia na emeryturę.